

Skjøtselsplan for Prestslættåsen, Indre Fosen kommune, Trøndelag fylke

Oppfølging av tradisjonell slåttemark som utvalgt
naturtype

Solfrid Helene Lien Langmo

Skjøtselsplan for Prestslættåsen, Indre Fosen kommune, Trøndelag fylke

Forfattere: Solfrid Helene Lien Langmo

Publisert: 01.04.2024

Antall sider: 25 sider

Publiseringstype: PDF med aktive lenker

Oppdragsgiver: Statsforvalteren Trøndelag

Tilgjengelighet: Dokumentet er offentlig tilgjengelig

Rapporten refereres som: Langmo, S. H. L. 2024. Skjøtselsplan for Prestslættåsen, Indre Fosen kommune, Trøndelag fylke. Biofokus rapport 2024-003. Stiftelsen Biofokus. Oslo.

Forsidebilder: Veien opp til Prestslættåsen / Fiolett greinkøllesopp / østre del av slåttemark / Rødlista sopp gjemt i graset / Slåttemark sett mot sør. Foto: Solfrid Helene Lien Langmo

Biofokus rapport 2024–003

ISSN 1504-6370

ISBN 978-82-8449-307-7

Gaustadalléen 21
NO-0349 OSLO
Org.nr: 982 132 924
post@biofokus.no
www.biofokus.no

Forord

Skjøtselsplanen for Prestslættåsen i Indre Fosen kommune er utarbeidet av Biofokus på oppdrag fra Statsforvalteren Trøndelag. Skjøtselsplanen gir faglig funderte anbefalinger for restaurering og skjøtsel av den trua naturtypen slåttemark, og er i samsvar med handlingsplanen for Utvalgt naturtype slåttemark. Den baserer seg på feltbefaring og intervjuer med grunneieren.

Rapporten er delt inn i to hoveddeler. Første del gir en kort beskrivelse av slåttemark i Trøndelag. Andre del er rettet mot den som skal utføre skjøtsel og forvaltningen, og omhandler naturgrunnlaget og dagens drift i området, samt beskrivelsen av konkrete restaurerings- og skjøtselstiltak innenfor lokalitetene.

Som vedlegg finnes en beskrivelse av de verdifulle naturtypene som inngår i drifta. Den genererer i hovedsak informasjon rettet inn mot forvaltning, inkludert søkbare egenskaper for området i Miljødirektoratets naturbase.

Biofokus takker Statsforvalteren ved Simon Heier for godt samarbeid i prosessen med skjøtselsplanen. Vi takker også grunneier og skjøtselsansvarlig Anders Ramdahl for faktaopplysninger, god dialog og verdifulle innspill til planen.

Markabygda, 1. april 2024

Solfrid Helene Lien Langmo

Utsikten fra Prestslættåsen mot sørøst. Foto: Solfrid Helene Lien Langmo

Innhold

1	Slåttemark i Midt-Norge	5
2	Skjøtselsplan for Prestslættåsen.....	7
2.1	Innledning.....	8
2.2	Hensyn og prioriteringer	11
2.3	Tradisjonell og nåværende drift.....	12
2.4	Aktuelle erfaringer med skjøtselen.....	12
2.5	Artsmangfold og eventuelle observerte endringer	12
2.6	Mål for verdifull slåttemark	13
2.7	Restaureringstiltak.....	14
2.8	Skjøtselstiltak	14
2.9	Oppfølging av skjøtselsplanen	16
3	Kilder	17
	Vedlegg.....	18
	Bilder	18
	Naturtypelokalitet(er)	21
	Artsliste	22
	Tiltakslogg, grunneiers/drifters notater	24

1 Slåttemark i Midt-Norge

Tradisjonelle slåttemarker er arealer i innmark og utmark som ble slått regelmessig og forholdsvis seint i sesongen. Slåttetidspunktene varierte lokalt i forhold til hvor slåttemarkene lå og etter typen slåttemark. Slåttemarkene domineres av ville plantearter, og de er ofte urterike. Derfor blir de gjerne kalt blomsterenger. Artssammensetningen i slåttemarkene varierer mye på grunn av jordsmonn, høyde over havet m.m. Etter fuktighetsforholdene skilles det mellom tørreng, friskeng og fukteng.

I de tørre engene vokser det lave gras og urter, blant anna katterot (i midten). På de arealene hvor grunnen er litt kalkholdig, kommer også sølvmyr inn (t.h.). Alle foto: Bolette Bele/NIBIO.

I tørrengene er lavvokste gras og urter vanlige, slik som gulaks, gjeldkarve, vill-løk, gulmaure, blåklokke, engfiol, smalkjempe, katterot, tiriltunge, blåknapp, legeveronika, stemorsblom og øyentrøst. Områder med kalkholdig jordsmonn får i tillegg inn arter som vill-lin, jåblom, rundskolm, flekkmyr, sølvmyr og lodnerubblom. I seterregionen finnes også setermjelt, hvitkurle, rubblom-arter og søte-arter. Flere av disse er på rødlista over trua arter (Artsdatabanken 2021).

Frisk, fattig slåttemark i Stjørdal. Dette er den vanligste slåttemarkstypen i regionen. Her vokser grasarter som gulaks (i midten), engkvein og rødsvingel sammen med urter som prestekrage, karve (til høyre), engsyre, hvitkløver og blåklokke. Alle foto: Bolette Bele/NIBIO.

Friskengene (dvs. litt fuktigere enger) er prega av et tett grasteppe med bl.a. engkvein og rødsvingel og halvgras som bleikstarr og engfrytle. Her finnes i tillegg mange urter, slik som småengkall, ryllik, blåklokke, gulmaure, rødknapp, prestekrage, karve, gjeldkarve, engsyre, hvitkløver, tepperot, følblom,

engsoleie, øyentrøst, rødkløver, hvitmaure, nattfiol-arter, blåknapp, tveskjeggveronika, legeveronika og engsoleie.

Ved kysten (spesielt i Møre og Romsdal) kan også jordnøtt og solblom inngå i slåttemarkene. I kalkholdige områder er friskengene ofte prega av graset dunhavre. Her kan det i tillegg vokse hjertegras, stortveblad, brudespore, bakkesøte, marinøkkel, jåblom, storblåfjær, flekkmure, vill-løk og nyresoleie. Ved kysten kan man dessuten finne bleiksøte, og i fjellet vokser ofte urter som svarttopp, fjelltistel, setermjelt, reinmjelt, flekkmure, hvitkurle, fjellnøkleblom, fjellbakkestjerne og snøsøte i slik kulturmark. Flere av disse er på den norske rødlista. Fuktengene har gjerne en høyere vegetasjon med store gras som sølvbunke. Her vokser også bekkeblom, enghumleblom, krypsoleie og hanekam.

I slåttemarker nær fjellet, slik som på fjellgardene i Sunndal, kan man finne arter som fjellmarinøkkel (i midten) og fjelltistel (til høyre). Begge disse artene er mest vanlige på noe kalkholdig grunn. Alle foto: Bolette Bele/NIBIO.

Slåttemarker med spredte trær som ble styvet (lauvet) til fôr kalles lauvenger. Lauvenger finnes både i lavlandet og i høgereliggende områder i Midt-Norge. Spesielt i fjordene på Nordmøre finnes gode eksempler på denne kulturmarkstypen. Områder med hassel ble tidligere ofte stelt for å sikre best mulig avkastning, både av nøtter og materiale brukt til tønneband og flettearbeid. For skjøtsel og restaurering av styvingstrær se Miljødirektorates egen veileder for dette.

Tradisjonelle slåttemarker har blitt svært sjeldne og det er derfor spesielt viktig at de gjenværende slåttemarkene holdes i hevd på tradisjonelt vis. Slike områder bør slås seint og etter at de fleste plantene har blomstra av og satt frø. Følg helst den lokale tradisjonen for slåttetidspunkt om den er kjent. Man må ikke gjødsle og bruke tunge maskiner på slike arealer. Høyet må fjernes for å unngå næringstilførsel. Høstbeiting og ofte også en kort periode med vårbeiting var vanlig i slåttemarkene i regionen, men tradisjonene for dette varierte. Spesielt forsiktig må man være med vårbeiting av sau på arealer med rik vårflora (for eksempel der det er forekomster av orkideer).

Generelle restaurerings- og skjøtselstiltak er omtalt i mer detalj i veiledningsheftet (Svalheim et al., 2018), og konkrete råd for skjøtsel av din lokalitet beskrives i denne skjøtelsplanen. Nærmere omtale av ulike plantearter fra engene finnes i Bondens kulturmarksflora for Midt-Norge (Bele & Norderhaug, 2008). Mye av denne teksten om slåttemark er også hentet fra den.

2 Skjøtselsplan for Prestslættåsen

GRUNNEIER:		ANSVAR SKJØTSEL:		LOKALITETSKVALITET I NATURBASE:
Anders Ramdahl		Anders Ramdahl		Høy kvalitet ¹
DATO UTARBEIDING AV 1.SKJØTSELSPLAN: 15.12.2023			DATO BEFARING (1.SKJ.PL.): 30.08.2022/17.07.2023	
KONTAKT MED GRUNNEIER/BRUKER (TELEFON, BEFARING, EPOST MM):				
Intervju og befaring sammen med grunneier. Grunneier har fått anledning til å uttale seg til utkast til planen.				
1.SKJØTSELSPLAN UTFORMET AV: Solfrid Helene Lien Langmo				FIRMA:
				Biofokus
UTM SONE LOKALITET(ER):	NORD:	ØST:	GNR./BNR.:	
33 W	7074952	287839	292/1	
LOKALITET:		NÅVÆRENDE AREAL PÅ SKJØTSELSPLAN-/NATURBASE LOKALITET:		AREAL (ETTER EVENTUELL RESTAURERING):
Prestslættåsen		9,9 daa		9,9 daa
DEL AV VERNEOMRÅDE:		DEL AV UTVALGT KULTURLANDSKAP:		
Nei		Nei		
HVILKET VERN:				
-				

¹ Vurdering av lokalitetskvalitet følger Miljødirektoratets instruks fra 2022 (Miljødirektoratet, 2022)

2.1 Innledning

Biofokus har på oppdrag for Statsforvalteren i Trøndelag utarbeidet skjøtelsesplanen for Prestslættåsen (gnr 292/1) i Indre Fosen Kommune. Feltarbeidet ble utført gjennom en annen naturtypekartlegging i 2022 (Langmo, 2023). Lokaliteten oppnådde basert på Miljødirektorates instruks for 2022 (Miljødirektoratet, 2022) høy lokalitetskvalitet, noe som er den nest høyeste kvaliteten en naturtype kan oppnå etter denne instruksen. Dette baserer seg på at lokaliteten er middels stor, mellom 4 og 10 daa, og i liten grad er gjengrodd med busker og trær. Samtidig har den forekomst av en rødlisteart. Bruksintensiteten er imidlertid lav, og engene har de siste årene stått mer eller mindre uten bruk. Dette fører til at lokaliteten på sikt vil gro igjen om det ikke settes inn tiltak for å ivareta den.

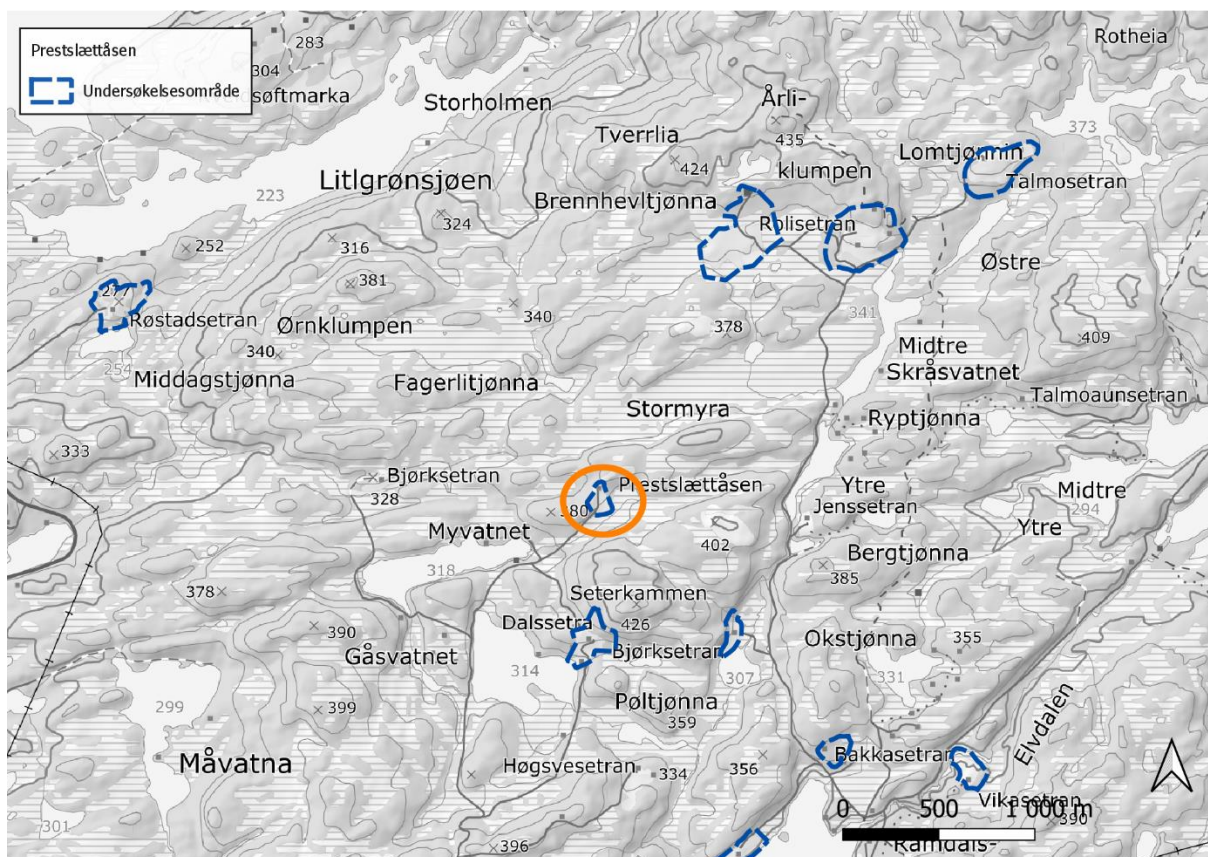
Feltundersøkelsene i 2022 ble utført i godt vær og gode undersøkelsesforhold den 30.08.22, med en befarings sammen med grunneier i forbindelse med utarbeidelse av skjøtelsesplanen 17.07.2023. Undersøkelsene ble samlet sett utført på en tid på året der en regner med å kunne fange opp de fleste relevante artsgrupper. Data er digitalt innsamlet ved hjelp av NiN-App utviklet for kartlegging etter Miljødirektoratets instruks for kartlegging av naturtyper, og en del artsfunn er lagt inn i BioFokus Artsfunnbase (BAB) slik at de vil fremkomme i Artskart.

Prestslættåsen ligger omgitt av skog og myrer i åslandskapet nordøst for Leksvik, og er en av sværmange setervoller i området som fremdeles er åpne og i bruk. Åstraktene rundt Leksvik ligger i klart oseanisk vegetasjonssesjon (O2), og storparten av setrene befinner seg i mellomboreal vegetasjonssone basert på Moen (1998). Berggrunnen i området er overveiende rik, med store forekomster av grønnstein og glimmerskifer (NGU, 2024a). Store deler av setervollen ligger på morenemasser (NGU, 2024b), og også disse er forholdsvis rike.

Slåtteengene på Prestslættåsen er middelsrike og varierte basert på NiN 2.2 (Bratli et al. 2019), med innslag av både tørre, friske og fuktige engpartier. Mengdearter som er blant annet gulaks, engkvein, ryllik, blåklomme, prestekrage, engfiol, beitesvever, finnskjegg og smalkjempe sammen med harerug, legeveronika, tepperot, bråtestarr og småengkall. Mot vest og nord inngår i tillegg noe lyng, og her er også vegetasjonen noe utskygga av gran. Mot sør øker innsalget av fuktkrevende arter, og engene går gradvis over i myr. Denne er holdt utenfor avgrensingen. Slåttemark er regnet som en kritisk truet (CR) naturtype på Norsk rødlistede naturtyper (Artsdatabanken, 2018).

Av rødlistearter basert på Norsk rødliste for arter fra 2021 (Artsdatabanken 2021) er en solid bestand av storvokste individer av fiolett greinkøllesopp (Sårbar - VU) registrert i slåttemarka. Potensialet for flere slike arter inkludert rødlistearter vurderes som godt, da dette er en god indikatorart for rike soppfunn. Ingen fremmedarter basert på fremmedartslista (Artsdatabanken, 2023) er registrert i slåttemarkene. Heller ingen eldre registreringer ligger i Artskart (Artsdatabanken og GBIF Norge, 2023).

Kulturlandskapet på Prestslættåsen ligger et stykke fra andre lignende lokaliteter, men flere setervoller med til dels høye naturkvaliteter innenfor et par kilometers avstand gjør likevel at den i noe grad ligger i et helhetlig kulturlandskap. Lokalitetens sørvendte eksponering er videre gunstig med tanke på insekter. På grunn av høyden over havet og den lange vinteren er det likevel grunn til å tro at potensialet for rødlistearter av pollinerende insekter er noe mer begrenset enn lavere ned i terrenget. Det er imidlertid registrert et betydelig insektmangfold på søndre deler av Fosen, og en kan heller ikke utelukke at seterområdene mellom Leksvik og Mosvik huser noen av de samme kvalitetene.

Figur 1. Det undersøkte området markert med blått og med oransje omramming. Dette er en av mange setervoller i området kartlagt i forbindelse med et langt større prosjekt. Kartgrunnlag: Kartverket.

Figur 2. Prestslætta slik den fremstod på flyfoto fra 1966. Kartgrunnlag: Kartverket.

Figur 3. Samme utsnitt som fig. 2 slik området fremstod i 2022. Slåtteengene er åpne, men beitemarkene mot øst er grodd igjen med ungsog. Kartgrunnlag: Kartverket.

Figur 4. Naturtypelokaliteten slik denne ble avgrenset i 2022. Kartgrunnlag: Kartverket.

2.2 Hensyn og prioriteringer

Mye av det gamle kulturlandskapet i kommunen har de siste 50 årene gjennomgått store forandringer med intensivering av driftsformer og gjengroing/tilplanting av områder som ikke har latt seg drifte rasjonelt. Dette ser en også på enkelte av setervollene hvor både bruk av beitepusser og kunstgjødsel er synlig i tillegg til bruken av tilleggsfôr til dyra. Enkelte steder er også hele eller deler av arealene dyrka opp og isådd med moderne frøblandinger samt at myrarealer er grøfta opp. I løpet av de siste 20 årene er imidlertid beite på utmarksarealer og setervoller tatt opp igjen mange steder i Leksvik, noe som til en viss grad har snudd gjengroingstendensene. For en lang rekke av setervollene har også hevdene vært kontinuerlig og uten driftsopphold. Småskala kulturlandskap som disse har likevel hatt en klar tilbakegang i det moderne jordbrukslandskapet, og er i dag derfor enda viktigere for mange arter sammenlignet med tidligere, da slike områder var langt vanligere.

Kantsonene rundt slåttemarka er for det meste åpne mot sør og øst, mens det står skog tett inntil lokaliteten mot vest og nord (Sone 2 i kartet i fig. 5). Her er det behov for tynning for å slippe mer lys inn på engene. En kan tydelig se at vegetasjonen helt ut mot kantene her er noe utskygga, med høyere innslag av gras og laver innslag av utrer sammenlignet med mange andre steder på engene. Det er i stor grad gran som står tett inntil engene, noe som krever sjeldnere tynning sammenlignet med eventuelt lauvoppslag. Om det ikke er aktuelt å hogge granene, kan de alternativt kvistes opp, og særlig store greiner som henger innover engene kan med fordel fjernes. Særlig mot vest er det likevel en fordel om noen av granene som står tettest inntil engene hogges da barstrø på sikt kan endre de kjemiske forholdene i jorda fordi pH i nålene er lav. Skogen her vil på sikt også vokse seg både høyere og betydelig tettere enn i dag.

Prestslættåsen ligger i et landskap med flere verdifulle kulturmarkslokaliteter, tilgang på eldre, variert skog og død ved. Mange av insektene i kulturlandskapet er avhengig av en mosaikk av enger og kantsoner for å overleve. I kantsonene rundt engene kan eventuelle edellauvtrær (hassel og alm) gjerne stå igjen ved tynning. I tillegg er det en fordel om storvokst selje settes igjen da disse er viktige for mange tidligflyvende insekter om våren. Også rogn har blomster som er populære hos insektene. Enkelte kvisthauger kan legges igjen på sidene av engene (ikke ovenfor) ved rydding som skjulested for insekter. Stubber som ikke er til hinder for slått kan også stå. Det er også en fordel at det forekommer flekker med bar jord i tilknytning til engene. Dette forekommer i dag delvis langs veien opp til setra. Mange av insektene er knyttet til planter med mye nektar, som blåknapp, rødknapp, kløver, blåklokke og tistler. Det er dermed en fordel med slått etter 20. juli og gjerne i august, noe som også er tradisjonelt slåttetidspunkt i området. Da har flere av de nevnte plantene satt frø og mange av insektene som er avhengig av dem har sverma ferdig.

Om det ikke lar seg gjøre å slå hele arealet hvert år, kan det deles opp i flere delområder. Det er da en fordel at hvert delområde slås minimum hvert 4. år. Ved slått er det viktig at hele arealet/delområdet slås, og at avlinga fjernes. Det er videre viktig å slå så langt som mulig opp mot skogkanten hvert år for å hindre kantvegetasjonen i å krype sakte men sikkert innover engene. Dette har til dels allerede skjedd mot nordvest, der en del lyng inngår i feltsjiktet. Disse arealene bør være de første som slås da lyng responderer negativt på slått. Om det er vanskelig å bruke slåmaskin til dette arbeidet, kan en i stedet benytte ryddesag.

Prestslættåsen har vært brukt til slått, og er inngjerda med tanke på å unngå at dyr på utmarksbeite tar seg inn på engene. Om det blir aktuelt med beite på Prestslættåsen kan dette skje fra et par uker etter slått og utover høsten. Fortrinnsvis med lett storfe, sau eller geit, og gjerne i sammenheng med skogen rundt slåtteengene. Dette både med tanke på å holde nede eventuelt lauvoppslag i kantsonene, og for å fremme utveksling av genetisk mangfold mellom slåttemarka og områdene rundt. Om det er aktuelt å beite her kan dette gjøres både ved å åpne grindene, og ved aktivt å gjerde inne beitedyr. I sistnevnte tilfelle må dyrene ha tilsyn og sikres tilgang på vann og ly. Beitetrykket må også overvåkes for å unngå overbeiting og tråkkskader i engene. Ved beite på høsten bør tilleggsfôring av beitedyr unngås da det kan føre til oppgjødsling, samt spredning av uønskede arter. Kunstgjødsel, sprøytemidler eller beitepusser bør ikke benyttes i slåttemarka.

2.3 Tradisjonell og nåværende drift

Prestslættåsen har ifølge Kalstad, B. (2006) en gang vært seter for prestegården, noe også navnet henspiller til. Det er likevel tvilsomt ettersom den ikke er nevnt som seter for prestegården i matrikkelen fra 1723. Imidlertid hadde prestegården utmarksslått i området. Sætra ble kjøpt inn i Ramdal-slekta på starten av 1900-tallet, og på bilde i den aktuelle boka, kan en se bilde av sætra med hesjer inntil. Her får en også opplyst at sætra har seterskjul, høybu og fjøs i god stand.

Det er derfor grunn til å tro at sætra har lang kontinuitet som kulturmark inkludert slått, noe som også bekreftes av Norvall og Anders Ramdal (pers. medd.). Det er få år siden sist det var slått her, og det er interesse for å videreføre skjøtselen på tradisjonelt vis.

2.4 Aktuelle erfaringer med skjøtselen

Om en skal kunne skjøtte lokaliteten med slått også videre framover er det viktig at eventuelle beitedyr ikke slipper inn i engene før etter slått (se kap. 2.2.). Dette vil kreve videre og kontinuerlig vedlikehold av gjerdene da antallet dyr på utmarksbeite er høyt i bygdeallmenningen sammenlignet med mange andre steder i regionen.

Lokaliteten er stor, noe som kan gjøre det krevende å slå hele arealet og få tørka høyet hvert år. Det kan derfor være aktuelt å rullere på slått av ulike delområder fra år til år. Samtidig er det viktig at avlinga fjernes på den delen av lokaliteten (ev. hele) som slås, og at avlinga vendes og får tørke på bakken/hesjes før den fjernes. Det er viktig å slå helt ut i kantene, og om dette er vanskelig med slåmaskin kan ryddesag benyttes. De siste årene har været vært mer stabilt i august og september sammenlignet med juli i Trøndelag, noe som er fordel med tanke på å få høyet tørt. En seinere slått er også en fordel for mange insekter sammenlignet med slått i juli, da flere av blomstene har blomstret av og satt frø seinere i sesongen, samt at flere av insektene har svermet ferdig.

2.5 Artsmangfold og eventuelle observerte endringer

Slåttemarkene på Prestslættåsen bærer tydelig preg av langvarig men noe varierende hevd, og de har tydelig vært slått og sannsynlig også noe gjødslet. I dag er mye av gjødselpreget borte og erstattet av artsmangfold knyttet til naturenger inkludert arter som gulaks, engkvein ryllik, blåklokke, prestekrage, engfiol, finnskjepp, smalkjempe harerug, legeveronika, tepperot, bråtestarr og småengkall. De fleste av disse artene er omtalt i Bondens kulturmarksflora for Midt-Norge (Bele & Norderhaug, 2008).

Med økende antall år siden systematisk skjøtsel opphørte har mengden lyng økt i kantsonene i særlig grad mot nordvest. Å slå lyng kan være arbeidsomt, men en har tidligere sett at lyng responderer negativt på slått, og bruker lang tid på å etablere seg og ta over på ny etter slått. En bør likevel holde kontinuerlig oppsikt med lyngen her og se om det kreves slått oftere enn hvert 4. år. Dette er bare aktuelt om lokaliteten deles i flere delområder. Ved slått hvert år vil lyngen raskt gå tilbake til fordel for urter og gras. Til dels finnes lyngen også i områdene en finner de beste forekomstene av engarter, og hvor en vurderer potensialet for flere rødlistearter av beitemarksopp som godt. det er slik en fordel om en prioriterer slått av arealer med lyng høyt i en oppstartfase.

Figur 5. Kart som markerer arealer som bør slås (Sone 1) og hvor det er mest aktuelt med tynning av skog (Sone 2). Kartgrunnlag: Norge Digitalt.

2.6 Mål for verdifull slåttemark

HOVEDMÅL FOR LOKALITETEN(E):

Å gjennom tradisjonell slått og fjerning av høyet legge til rette for, opprettholde og videreutvikle gode forhold for naturengplanter, beitemarksopp og insekter, i et helhetlig, verdifullt kulturlandskap på Prestslættåsen.

EVENTUELLE SPESIFIKKE MÅL FOR DELOMRÅDER:

Områder i sone 1 skal være åpen slåtteeng som utgjør kjerneområde for artsmangfoldet, og opprettholdes ved årlig slått, bakketørking eller hesjing og fjerning av avlinga.

Områder innenfor sone 2 prioriteres for tynning av skog med tanke på å slippe inn mer lys på lokaliteten. Store seljer, bjørker og rogners spares i kantsonene og tilgrensende skog med tanke på insekter.

TILSTANDSMÅL FOR ENKELTE AV ARTENE:

Videreutvikle og forbedre ytterligere en jevnere utbredelse av typiske engplanter som prestekrage, blåklukke, småengkall, engfiol, smalkjempe og harerug samtidig som arealer med lyng reduseres.

Under en normal soppsesong bør det forekomme flere arter av beitemarksopp i engene.

Fremmedarter skal ikke forekomme i slåtteengene.

2.7 Restaureringstiltak

RESTAURERINGSTILTAK (KORT BESKRIVELSE, REDSKAPSBRUK M.M.)	PRIORITERING (ÅR)	AREAL/ (DEL)OMRÅDE	TIDSROM (MND/UK)
Tynning av skog mot nord og vest. Arealer mot vest prioriteres først og så mot nord. Særlig mot vest er det en fordel om noe av grana tettes inntil engene hogges. Om gran ikke skal hogges, bør den kvistes opp. Kjøring med tyngre maskiner bør skje på frossen mark. Kvist deponeres utenfor lokalitetene eller brennes. Unngår kvisthauger som kan føre til oppgjødsling av engene når kvisten råtner. Stubber som ikke er til hindre for slåttene kan få stå.	2024/2025	Sone 2	Vinter/vår
Slått av arealer med en del lyng mot nordvest. Disse er en del av slåttemarkslokaliteten, men bør prioriteres slått først da lyngen erfaringsmessig sprer seg raskt i slike arealer, og på sikt kan fortrenge annet artsmangfold.	2024	Nordvest for veien i soen 1	

2.8 Skjøtselstiltak

Slått

SLÅTTETILTAK (KORT BESKRIVELSE, REDSKAPSBRUK M.M.)	PRIORITERING (ÅR)	AREAL/ (DEL)OMRÅDE	TIDSROM (MND/UK)
Om det er mulig er det en fordel at hele arealet slås hvert år. Slåttene skjer i siste del av juli eller i løpet av august med tohjulstraktor/ryddesag. I arealer helt ut i kantene og i arealer mot nordvest som har en del lyng, kan være nødvendig å slå med ryddesag. Alt høyet fjernes etter bakketørking eller	Årlig	Sone 1	Slått i siste del av juli/ i august

hesjing. Det er viktig at graset er helt tørt før det fjernes, og at det vendes flere ganger i forbindelse med tørking. Det skal ikke tilføres gjødsel eller sprøytemidler. Lokalitetene jordarbeides ikke.			
Om det ikke lar seg gjøre å slå hele enga slås minimum ca. 1/4 av enga (ca. 2-3 daa) hvert år. På denne måten får teigene en rotasjonstid på maksimalt fire år mellom hver slått.		Sone 1	

Generelt gjelder for skjøtselsslått:

- Slåtten bør skje etter at de fleste artene har blomstret og satt frø (som regel ikke før i siste halvdel av juli). Slåttetidspunktet vil variere fra år til år ut fra variasjoner i været og vekstsesongen. Følg derfor med på blomstring og frøsetting!
- Graset bakketørkes 2-3 dager før det fjernes fra området.
- Områdene kan slås med liten lett traktor med slåmaskin, tohjulsslåmaskin eller ljà, avhengig av bratthet. Kantklipper med skjæreblad kan benyttes på mindre areal der det er vanskelig å komme til med maskiner.
- Ikke bruk tunge maskiner, spesielt i de fuktige partiene, som kan påføre komprimering av jorda og kjøreskader.
- Unngå bruk av kunstgjødsel, gylle eller husdyrgjødsel.

Beiting

BEITETILTAK (KORT BESKRIVELSE, REDSKAPSBRUK M.M.)	PRIORITERING (ÅR)	AREAL/ (DEL)OMRÅDE	TIDSRUM (MND/UKE)
Høstbeite. Dyrene beiter Prestslættåsen i en periode om høsten, om det lar seg gjøre, ved å aktivt slippe dyr på beite her, eller forsøke å lokke beitedyr i utmarka inn på engene. Beitet kan skje fra et par uker etter slåtten og utover høsten, og beitet kan gjerne skje sammen med tilgrensende skog. Når dyrene i området tas inn avhenger av været.	Årlig	Hele lokaliteten	Et par uker etter slåtten og utover høsten.
Vedlikehold av gjerder	Ved behov	Rundt hele enga.	Ved behov

Generelt gjelder for beiting i slåttemark:

- Beiting kan være positivt for slåttemarka, og har vært tradisjon mange steder.
- Unngå beite dersom det er insektarter eller karplantearter i slåtteenga som blir negativt påvirket.
- Tunge storferaser bør ikke beite slåttemark (pga. tråkkaskader). Heller ikke saueraser som selektivt beiter arter som er ønsket i enga.
- Høstbeiting hindrer opphopning av daugras (som gir grønngjødsling) og letter spiringen neste vår.
- Beiting gir tråkkspor som frøplanter kan spire i.
- Hvis arealet vårbeites, blir slåttan seinere (da blomstring/frøsetting kommer seinere i gang)
- Unngå tilleggsfôring inne på slåttemarka.
- Slåttemark med rik vårblostring (f.eks. med tidligblostringende orkideer og marinøkler) bør ikke beites.
- Beit gjerne nærliggende skog, hagemark eller naturbeiter i sammenheng med slåttemarka. Det vil gi utveksling av frø og gener mellom ulike arealer.
- Isådde, fulldyrka kulturer bør ikke beites sammen med slåttemarka. Dette for å hindre spredning av uønska arter inn i slåttemarka.

Andre aktuelle skjøtselstiltak

TILTAK (KORT BESKRIVELSE, REDSKAPSBruk M.M.)	PRIORITERING (ÅR)	AREAL/ (DEL)OMRÅDE	TIDSRUM (MND/uke)
Fjerning av kvist fra slåtteengene, samt ev. hogstavfall som ligger igjen etter hogst i kantsoner	Årlig	Hele lokaliteten	Vår

2.9 Oppfølging av skjøtselsplanen

NESTE REVIDERING/EVALUERING ÅR: 2033
BEHOV FOR YTTERLIGERE REGISTRERING AV SPESIFIKKE NATURTYPEN OG/ELLER ARTSGRUPPER: Det kan med fordel gjennomføres supplerende undersøkelser av beitemarksopp etter gjenopptatt skjøtsel.
GJENNOMFØRTE ELLER PÅBEGYNT TILTAK: Nei
PERSON(-ER) SOM HAR ANSVAR FOR Å GJENNOMFØRE TILTAKENE I SKJØTSELSPLANEN: Anders Ramdahl

3 Kilder

- Artsdatabanken. (2018). *Norsk rødliste for Naturtyper 2018*.
<https://www.artsdatabanken.no/rodlisefornaturtyper>
- Artsdatabanken. (2023, august 11). *Fremmede arter i Norge—Med økologisk risiko 2023*.
<https://www.artsdatabanken.no/lister/fremmedartslista/2023>
- Artsdatabanken og GBIF Norge. (2023). *Artskart—Internettportal for artssøk*.
<https://artskart.artsdatabanken.no/>
- Artsdatabanken og GBIF Norge. (2024). *Artskart—Internettportal for artssøk*.
<https://artskart.artsdatabanken.no/>
- Bele, B., & Norderhaug, A. (2008). *Bondens kulturmarksflora for Midt-Norge. Bioforsk FOKUS Nettutgave publisert hos Artsdatabanken*.
- Kalstad, B. (2006). *Seterplasser i Leksvik bygdeallmenning*. Leksvik historie- og museumslag, Leksvik bygdeallmenning.
- Langmo, S. H. L. (2023). *Naturtypekartlegging på utvalgte setervoller i Leksvik. Biofokus rapport 2023-055. Stiftelsen Biofokus. Oslo*.
- Miljødirektoratet. (2022). *Kartleggingsinstruks. Kartlegging av terrestriske Naturtyper etter NiN2. Miljødirektoratet veileder M-2209 | 2022. Versjon 24.01.2022*.
- Moen, A. (1998). *Nasjonalatlas for Norge. Vegetasjon*. Statens Kartverk.
- NGU. (2024a). *Interaktivt berggrunnskart fra Norges geologiske undersøkelser sin digitale karttjeneste*.
https://geo.ngu.no/kart/berggrunn_mobil/
- NGU. (2024b). *Interaktivt løsmassekart fra Norges geologiske undersøkelser sin digitale karttjeneste*.
https://geo.ngu.no/kart/losmasse_mobil/
- Svalheim, E., Garnås, I., & Hauge, L. (2018). *Slåttemark, veileder for restaurering og skjøtsel. NIBIO Rapport 4/151/2018. NIBIO*.

Vedlegg

Bilder

Figur 6 Nordøstre deler av engene like nedenfor seterskjulet sett mot sørøst. Her ser en i forkant deler av arealet som er skjøtta som plen. I bakgrunnen ser en gjerdet. Foto: Solfrid Helene Lien Langmo.

Figur 7. Fra samme posisjon, men mot nordvest. I bakgrunnen skimtes granskogen, og en ser også arealer med noe lyng og ung bjørk. Foto: Solfrid Helene Lien Langmo.

Figur 8. Fra samme posisjon som fig. 3 og 4 sett mot sør. Foto: Solfrid Helene Lien Langmo.

Figur 9. Lokalteten sett fra sørvest mo nordøst. Her ser en tydelig hvordan lyngen som er i ferd med å etablere seg, og i særlig grad nordvest for veien. Her bør slått prioriteres først. Foto: Solfrid Helene Lien Langmo.

Figur 10. Mye av engene er forholdsvis bratte, foruten mot sør, der de flater ut. Det vil ved slått være enkelt å rake graset ned hit og ned på veien midt gjennom lokaliteten for så å samle det sammen.

Figur 11. Ett av mange storvokste eksemplarer av fiolett greinkøllesopp i engene på Prestslættåsen. Foto: Solfrid Helene Lien Langmo.

Naturtypelokalitet(er)

Prestslættåsen

NiN-ID: NINFP2210099820

Naturtype: D2.1 Slåttemark (ntyp_D02_01)

Kartlagt: 30/08/2022

Nøyaktighet: Meget god (5 - 20m)

Størrelse: 9 867m²

Tilstandsvurdering: Moderat

Naturmangfoldvurdering: Stort

Samlet lokalitetskvalitet basert på Miljødirektoratets instruks: Høy lokalitetskvalitet

Tilstand beskrivelse: Tilstand er vurdert til moderat da lokaliteten de siste årene ser ut til å ha hatt noe varierende bruksintensitet, og derfor til dels har opphoping av dødt gras og oppslag av busker. Areal opp mot hytta i nordøst slås som plen og er intakt.

Naturmangfold beskrivelse: Naturmangfold er vurdert til stort ut fra areal mellom 4 og 10 daa og forekomst av sju habitatspesifikke arter, samt minst 40 eksemplarer av til dels svært storvokst fiolett greinkøllesopp (VU i 2022). Av habitatspesifikke arter inngår blant annet blåklomme, prestekrage, engfiol, beitesvever, finnskjegg og smalkjempe sammen med gulaks, engkvein, harerug, legeveronika, tepperot, bråtestarr og småengkall.

Artsliste

Tabell 1: Artsliste for Prestsløttåsen, basert på feltkartlegging (30.08.2022 og 17.07.2023) og eksport fra Artskart (27.03.2024) (Artsdatabanken og GBIF Norge, 2024).

Artsgruppe	Vitenskapelig navn	Norsk navn	Kategori	Seneste funn
Karplanter	<i>Achillea millefolium</i>	ryllik	LC	17.07.2023
Karplanter	<i>Aegopodium podagraria</i>	skvallerkål	LC	17.07.2023
Karplanter	<i>Agrostis capillaris</i>	engkvein	LC	17.07.2023
Karplanter	<i>Anemone nemorosa</i>	hvitveis	LC	17.07.2023
Karplanter	<i>Anthriscus sylvestris</i>	hundekjeks	LC	17.07.2023
Karplanter	<i>Betula pubescens</i>	bjørk	LC	17.07.2023
Karplanter	<i>Bistorta vivipara</i>	harerug	LC	17.07.2023
Karplanter	<i>Calluna vulgaris</i>	røsslyng	LC	17.07.2023
Karplanter	<i>Campanula rotundifolia</i>	blåklokke*	LC	17.07.2023
Karplanter	<i>Carex pallescens</i>	bleikstarr	LC	17.07.2023
Karplanter	<i>Carex panicea</i>	kornstarr	LC	17.07.2023
Karplanter	<i>Carex pilulifera</i>	bråtestarr	LC	17.07.2023
Karplanter	<i>Cirsium heterophyllum</i>	hvitbladtistel	LC	17.07.2023
Karplanter	<i>Convallaria majalis</i>	liljekonvall	LC	17.07.2023
Karplanter	<i>Dactylis glomerata</i>	hundegras	LC	17.07.2023
Karplanter	<i>Deschampsia cespitosa</i> subsp. <i>cespitosa</i>	sølvbunke	LC	17.07.2023
Karplanter	<i>Equisetum arvense</i>	åkersnelle	LC	17.07.2023
Karplanter	<i>Festuca rubra</i>	rødsvingel	LC	17.07.2023
Karplanter	<i>Filipendula ulmaria</i>	mjødurt	LC	17.07.2023
Karplanter	<i>Fragaria vesca</i>	markjordbær	LC	17.07.2023
Karplanter	<i>Geranium sylvaticum</i>	skogstorkenebb	LC	17.07.2023
Karplanter	<i>Hieracium umbellatum</i> agg.	skjermsvever	Ikke vurdert	17.07.2023
Karplanter	<i>Hieracium vulgatum</i> agg.	beitesvever*	Ikke vurdert	17.07.2023
Karplanter	<i>Hypericum maculatum</i>	firkantperikum	LC	17.07.2023
Karplanter	<i>Juncus filiformis</i>	trådsiv	LC	17.07.2023
Karplanter	<i>Knautia arvensis</i>	rødknapp*	LC	17.07.2023
Karplanter	<i>Leucanthemum vulgare</i>	prestekrage*	LC	17.07.2023
Karplanter	<i>Lotus corniculatus</i>	tiriltunge*	LC	17.07.2023

Karplanter	<i>Luzula multiflora</i>	bakkefrytle	LC	17.07.2023
Karplanter	<i>Lysimachia europaea</i>	skogstjerne	LC	17.07.2023
Karplanter	<i>Melampyrum pratense</i>	stormarimjelle	LC	17.07.2023
Karplanter	<i>Melampyrum sylvaticum</i>	småmarimjelle	LC	17.07.2023
Karplanter	<i>Melica nutans</i>	hengeaks	LC	17.07.2023
Karplanter	<i>Mycelis muralis</i>	skogsalat	LC	17.07.2023
Karplanter	<i>Nardus stricta</i>	finnskjegg*	LC	17.07.2023
Karplanter	<i>Picea abies</i>	gran	LC	17.07.2023
Karplanter	<i>Plantago lanceolata</i>	smalkjempe*	LC	17.07.2023
Karplanter	<i>Platanthera bifolia</i>	nattfiol*	LC	17.07.2023
Karplanter	<i>Populus tremula</i>	osp	LC	17.07.2023
Karplanter	<i>Potentilla erecta</i>	tepperot	LC	17.07.2023
Karplanter	<i>Rubus saxatilis</i>	teiebær	LC	17.07.2023
Karplanter	<i>Rumex acetosa</i>	matsyre	LC	17.07.2023
Karplanter	<i>Scorzoneroide autumnalis</i>	følblom	LC	17.07.2023
Karplanter	<i>Solidago virgaurea</i>	gullris	LC	17.07.2023
Karplanter	<i>Stellaria graminea</i>	grasstjerneblom	LC	17.07.2023
Karplanter	<i>Succisa pratensis</i>	blåknapp	LC	17.07.2023
Karplanter	<i>Trifolium pratense</i>	rødkløver	LC	17.07.2023
Karplanter	<i>Trifolium repens</i>	hvitkløver	LC	17.07.2023
Karplanter	<i>Vaccinium myrtillus</i>	blåbær	LC	17.07.2023
Karplanter	<i>Veronica chamaedrys</i>	tveskjeggveronika	LC	17.07.2023
Karplanter	<i>Vicia cracca</i>	fuglevikke	LC	17.07.2023
Karplanter	<i>Vicia sepium</i>	gjerdevikke	LC	17.07.2023
Karplanter	<i>Viola canina</i>	engfiol*	LC	17.07.2023
Karplanter	<i>Viola palustris</i>	myrfiol	LC	17.07.2023
Sopper	<i>Clavaria zollingeri</i>	fiolett greinkøllesopp	VU	30.08.2022

* Arten er en habitatspesifikk art for semi-naturlig eng.

Tiltakslogg, grunneiers/drifters notater

Her er det plass for grunneier å føre inn sine egne notater som gjelder gjennomføring av tiltakene. Ved å ha slike notater samla, vil det være lettere å sammenstille erfaringene når planen skal revideres.

AREAL/DELOMR ÅDE:	TYPE TILTAK (EKS SLÅTT, RYDDING, BEITING)	PERIODE	ANTALL DAGSVERK / TIMER	ÅR

Biofokus

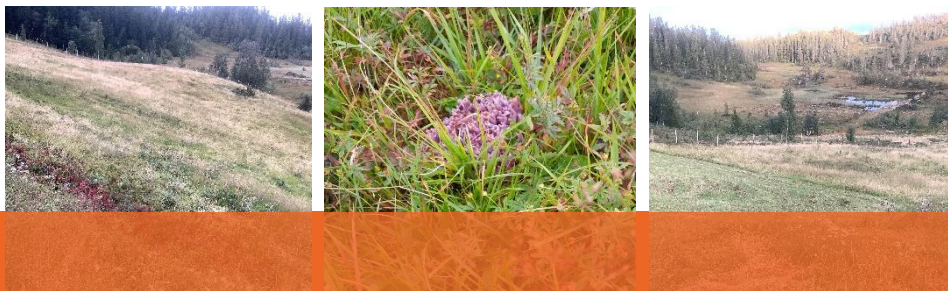
– for et godt kunnskapsgrunnlag

Biofokus er en ideell stiftelse som skal tilrettelegge informasjon om biologisk mangfold for beslutningstakere, samt formidle kunnskap innen fagfeltet bevaringsbiologi. Biofokus ønsker å bidra til en kunnskapsbasert forvaltning av norsk natur.

En kunnskapsbasert forvaltning forutsetter god dokumentasjon av de arealene som skal forvaltes. Biofokus legger derfor stor vekt på feltarbeid for å sikre oppdaterte og relevante data om botanikk, zoologi, økologi, samt avgrensning og verdisetting av områder.

Høy kompetanse er en forutsetning for å kunne registrere og presentere biologisk mangfold-data på en god måte. Biofokus sine medarbeidere er derfor godt skolert innenfor en rekke artsgrupper og har en bred økologisk forståelse for de ulike naturtypene som de arbeider med, det være seg skog, kulturlandskap eller ferskvann. Digitale verktøy som databaser, GIS og bilde-behandling er viktige redskaper i vårt arbeid for å anskueliggjøre naturverdier på en best mulig måte.

Stiftelsen utgir den digitale rapportserien **Biofokus rapport**.

Biofokus rapport 2024–003
ISSN 1504-6370
ISBN 978-82-8449-307-7

Gaustadalléen 21
NO-0349 OSLO
Org.nr: 982 132 924
post@biofokus.no
biofokus.no